

Turismnäringen och EU

Att analysera turism- och värdsfrågornas plats i och koppling till EU-nivån kan ta sig flera olika former. Mer detaljerade och djupare undersökningar kan fokusera på exempelvis hur den formella ansvarsfördelningen ser ut, vilka uttalade mål som finns, vilka uttalade mål som faktiskt följts upp och arbetats aktivt mot, eller vilken finansiering som funnits och troligen kommer finnas i framtiden. Ytterligare trendspaningar för framtiden kan också göras genom att studera vad andra organisationer och aktörer, förutom EU-institutionerna och medlemsländerna, gör och prioriterar inom området. Då denna PM, enligt vår överenskommelse, ska ses som en första överblick av turism- och värdsfrågornas plats i EU-systemet så är de följande rubrikerna därmed endast sammanfattande, och framtida undersökningar kan på ett djupare plan undersöka de aspekter av EU-samarbetet på området som Region Jönköpings Län är intresserat av. I ett efterföljande samtal kommer vi kunna avgöra vilka frågor som är mest relevanta för Er.

EU:s formella ansvar och institutionella aktörer

Formellt saknar EU kompetens, det vill säga mandat, i turismfrågor och det är alltså den nationella nivån som svarar för den lagstiftning som direkt berör turism- och värdsfrågor. Enligt Lissabonfördraget har dock EU-kommissionen ett ansvar att främja näringens tillväxt. Detta görs genom att dels främja ökade kontakter och utbyten av erfarenheter mellan beslutsfattande och operativa aktörer, och dels genom att föreslå lagstiftningsförändringar på områden som EU har formell kompetens inom och som främjar turistnäringarnas tillväxt. EU-parlamentet har även en arbetsgrupp inom Transport- och Turismkommittén som arbetar aktivt med att ta fram och driva förslag om underlättningar för näringen, bland annat förändrade visumregler.

Kommissionen identifierade 2010 vilka utmaningar som de europeiska turistnäringarna står inför. En är den ökade internationella konkurrensen från tillväxtekonomier och utvecklingsländer. Antalet besökare spås visserligen öka i framtiden, men den europeiska andelen av den globala marknaden beräknas samtidigt minska på grund av konkurrensen. Andra utmaningar är den ökade användningen av informations- och kommunikationstekniker (IKT) och den åldrande europeiska befolkningen, vilka kräver nya kompetenser och anpassningar i turistnäringen för att locka framtidens kunder – en speciellt stor utmaning för turistnäringens små- och medelstora företag. Dessa och andra faktorer utgör grund för kommissionens arbete, som sedan 2010 bedrivs utefter fyra mål:

- Stimulera den europeiska turismsektorns konkurrenskraft
- Främja utvecklingen av en hållbar och ansvarsfull turism av hög kvalitet
- Förstärka bilden av Europa som en rad hållbara turistdestinationer av hög kvalitet
- Öka potentialen för EU:s politik och finansiella instrument på området

Dessa fyra, mer övergripande, mål kan sedan brytas ned i flera mindre och mer konkreta del-mål och åtgärder. För att exempelvis öka konkurrenskraften genomförs och har det genomförts åtgärder för att främja innovation, öka turismarbetarens yrkeskunskaper, förlänga turistsäsongerna och utöka utbudet av tjänster. Då de fyra målen är just övergripande och innehåller ett stort antal olika förslag på åtgärder är det svårt att redogöra för vad som hänt och händer inom alla områdena på EU-nivån i denna text. En detaljerad lista över vilka program och projekt som funnits och finns för de fyra målen [går att finna på kommissionens hemsida](#). Det är dock värt att notera att listan över kommissionens initiativ inte uppdaterats sedan 2013. Detta kan delvis utgöra en förklaring till varför kommissionens arbete i turism- och värdsfrågor nu kritiserats av flera organisationer.

Turismmanifestet och framtidstrenderna

En kritik som framförts av en lång rad branschorganisationer är att kommissionens arbete saknar ett holistiskt och en stark övergripande strategi för turismfrågorna. Denna kritik ledde i december 2016 till ett [manifest för turism som en källa till tillväxt och sysselsättning](#), och som idag undertecknats av ett 40-tal branschorganisationer och nätverk. Manifestet ska ses som ett sätt att både uppmärksamma turismnäringens stora vikt i den europeiska ekonomin och som ett sätt att i ett samlat grepp från näringen föreslå mål och åtgärder till kommissionen. Trots att manifestet är nytt och troligen inte än helt upptagits av kommissionen är det dock sannolikt att de förslag det innehåller kommer påverka det framtida arbetet med turismfrågorna på EU-nivån; arbetet med manifestet har stöd i den europaparlamentariska gruppen och kommissionen har i sina utvärderingar och konsultationer självt gjort klart att den [behöver fler inspel från de faktiska aktörerna inom näringen](#). Sammantaget bör därför relevansen av EU-nivån för de svenska och den småländska turistnäringarna öka i framtiden och manifestets mål indikera åt vilket håll arbetet på EU-nivå kommer gå.

En relevant fråga gällande manifestet och kommissionens konsultationer kan vara hur regionen självt agerar för att föra fram sitt perspektiv. Hur har exempelvis regionens aktörer deltagit i dialoger liknande konsultationerna och hur företräds regionen nationellt? Frågorna är relevanta då kommissionens efterfrågan på deltagande och inspel i dess arbete från andra aktörer gör att det finns en risk och chans att dess fokus förändras i framtiden. För de aktörer som upprätthåller en dialog med kommissionen och nationella företrädare innebär konsultationer, nätverk och event en chans att frågor som skulle främja den egna turismnäringen gynnas i framtiden. Samtidigt innebär den nuvarande situationen på EU-nivån en risk att de egna behoven förbises om chanserna till kommunikation med och på EU-nivån inte tas. För Region Jönköpings Län, precis som för övriga svenska och nordiska regioner, finns rent konkret en risk att kommissionens arbete mer fokuseras på behoven hos och möjligheterna för kontinentala och sydeuropeiska destinationer.

Om en ser till manifestet från aktörerna inom näringen är mycket i den i linje med kommissionens mål, men den presenterar ytterligare och mer detaljerade mål för det framtida arbetet med turism på EU-nivån, inom och gällande:

- **Konkurrenskraft:** Smartare visumregler, bättre regelverk och skattesystem koordinerade mellan EU, nationella, regionala och lokala nivåer.
- **Digitalisering:** EU-finansiering till digitalisering, ökad transparens gentemot kunder, billigare och lättare internetåtkomst för besökare.
- **Bra förvaltning:** Tydligare regelverk, samordning av hela kommissionens lagstiftningsförslag kopplade till turism, tydligare strategier och arbetsplaner som involverar fler aktörer inom näringen.
- **Gemensam marknadsföring:** Ökat samarbete mellan privata och offentliga sektorer samt mellan olika nationella turistorganisationer i att förvalta unionens varumärke.
- **Reducera säsongsvariation:** Sprida exempel på hur säsonger kan förlängas, kundbasen utökas med andra besöksgrupper baserat på ålder, inkomst eller liknande, synliggöra möjligheter under låg-säsong.
- **Yrkeskunnande:** Utökade utbildningsmöjligheter, starkare näringslivskoppling hos turismutbildningar, livslångt lärande, ökade kunskaper i språk- och kulturskillnader.
- **Hållbarhet:** Strategiska planer för en mer hållbar turistindustri.
- **Transport/infrastruktur:** Realisera den inre marknaden för flyg, en europeisk strategi för att samordna alla transportslag, tillgänglighetsanpassning, stöd till järnvägsutbyggnad.

[Fler delförslag presenterade under respektive område går att läsa om i manifestet.](#)

Nätverks- och finansieringsmöjligheter

Mer formella nätverksmöjligheter finns idag främst genom Necstour, ett nätverk som sammanför europeiska regioner. Målet för nätverket är dels att verka för en hållbar och konkurrenskraftig europeisk turismnäring och dels att påverka EU-institutionernas arbete med turismfrågor. Som plattform utgör Necstour och andra nätverk viktiga plattformar för att skapa och delta i EU-finansierade projekt. Nätverkets diskussioner ledde under 2016 bland annat till en deklARATION för turismnäringarna, [kallad Barcelonadeklarationen](#). Utöver formella nätverk kan även vårt kontor bidra i sökandet efter kontakter på plats i Bryssel.

Mer informella nätverksmöjligheter ges av olika event organiserade på EU-nivå. Av främsta intresse för regionen är här European Tourism Day, som årligen samlar alla relevanta intressegrupper för att diskutera det nuvarande och framtida arbetet inom turism- och värds-kapsfrågorna. [2016 års event hölls 29 november](#) och [bevakades av vårt kontor](#).

Finansieringsmöjligheter finns idag inom ramen för en rad EU-program och fonder. Med unionens nya budget för perioden 2014-2020 har dessutom finansiering som tidigare legat under flera olika program och fonder samlats och samordnats. På grund av de många och skilda finansieringsmöjligheterna publicerade kommissionen under 2016 [en komplett guide för turismområdet](#). Guiden presenterar källor till finansiering, ansökningsförfaranden och hjälper aktörer inom olika turismnäringar att hitta relevanta utlysningar och källor för just sitt område.

Nyhetsbrev är också ett effektivt sätt att ta del av vad som sker kring i turism-frågorna i EU. Två som kan rekommenderas av kontoret är de från [Euractiv](#) och [Jlag](#).

Denna första PM ger som sagt endast en första och övergripande bild av turismfrågornas status på EU-nivå. Om någon aspekt av turismfrågorna är av mer intresse, eller om frågor uppstår kring hur de ska relateras till det regionala arbetet, kan kontoret bistå med djupare och mer detaljerade analyser framöver. Viktiga frågor för Region Jönköpings Län är således dels vilka aspekter av turism- och värds-kapsfrågorna Brysselkontoret kan bidra vidare till, och dels hur det regionala arbetet gentemot den internationella nivån ska bedrivas i framtiden. När prioriteringar och mål satts upp regionalt kan sedan vårt kontor utgöra ett verktyg för att förverkliga dem.